

POVODNĚ

Povodně jsou nejčastější krizovou situací u nás. Do novodobých dějin se zapsaly zejména velké povodně v letech 1997, 2002, 2006 a 2013. Velice často také v posledních letech dochází ke vzniku tzv. bleskových povodní, kdy během velmi krátké doby naprší na určitém území obrovské množství srážek. Stává se tak i v místech, která nejsou v blízkosti vodního toku.

Povodněmi se rozumí přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný (např. ve městech).

DRUHY POVODNÍ V ČR

U nás se mohou vyskytnout tyto druhy povodní:

- **Jarní povodně** - dochází k nim v důsledku tání sněhu v jarních měsících nebo v zimě při dílčích oblevách. Často bývají také doprovázeny dešťovými srážkami, což výrazně zhoršuje povodňovou situaci. Tento typ povodně zasáhl řadu míst v ČR na přelomu března a dubna 2006.
- **Letní povodně** - tento typ povodní vzniká při déletrvajících intenzivních srážkách zejména v letních měsících. Příkladem jsou povodně z července 1997, kdy byla postižena zejména převážná část Moravy. Tato povodeň si vyžádala 50 lidských obětí.

ZAJÍMAVOST: Povodně v roce 1997 se staly výrazným mezníkem v oblasti krizového řízení. Tato situace názorně poukázala na absenci právní úpravy, která by upravovala nejen povinnosti fyzických a právnických osob, ale zejména činnost státu a jeho orgánů při provádění záchranných a likvidačních prací. Proto byl v roce 2000 přijat tzv. „balíček krizové legislativy“, který v sobě zahrnuje kromě zákona o krizovém řízení také zákon o integrovaném záchranném systému a zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.

- **Přivalové povodně** - známé taky jako „bleskové“ - vznikají rovněž v letních měsících, avšak na rozdíl od předchozích povodní jsou charakterizovány krátkodobými, velice intenzivními srážkami při bouřkách. Zpravidla bývá zasaženo malé území. Voda má obrovskou ničivou sílu a způsobuje značné škody na majetku. Dalo by se říci, že tento typ povodní je v posledních letech u nás nejčastější. Můžeme jmenovat např. povodně v roce 2009, které pustošily zejména Novojičínsko, nebo v roce 2010 Liberecký kraj.

- **Ledové povodně** - vznikají v zimních měsících, kdy se v důsledku oteplení ledová vrstva na vodním toku naruší a jednotlivé kry se vrství, čímž dochází k přehrazení koryta. V únoru 2012 ohrožovala řeka Svratka v důsledku nahromaděných ker několik obcí na Tišnovsku. Vystala proto nutnost nahromaděné kry odstřelit, díky čemuž následně došlo k přirozenému odtoku vody.
- **Zvláštní povodně** - vznik tohoto typu povodně je oproti výše uvedeným méně pravděpodobný, nicméně dopady by byly katastrofální. Zvláštní povodně vznikají poruchou vodního díla, nejhorší případ je úplné protržení hráze přehrady. Příkladem je povodeň z roku 1916, kdy došlo k protržení přehrady Bílá Desná v Jizerských horách. Tato událost si vyžádala 62 obětí. 307 lidí zůstalo bez přístřeší.

STUPNĚ POVODŇOVÉ AKTIVITY

Stupně povodňové aktivity udávají míru povodňového nebezpečí, tzn., jak vysoko dosahuje hladina vody. Jak vyplývá z níže uvedené tabulky, nejhorší je stupeň č. 3, kdy už voda ohrožuje obydlí a je zpravidla nezbytné provést evakuaci.

I. BDĚLOST	<ul style="list-style-type: none">- nastává při nebezpečí povodně a zaniká, pominou-li příčiny takového nebezpečí- při 1. SPA ještě nedochází k vyběžení toku a jeho rozlivům, a tedy ani k hmotným škodám na majetku
II. POHOTOVOST	<ul style="list-style-type: none">- vyhlašuje jej příslušný povodňový orgán, když nebezpečí povodně přerůstá v povodeň a v době povodně, kdy však ještě nedochází k větším rozlivům- při 2. SPA již dochází k prvním rozlivům, které však nepáchají větší škody na majetku (většinou jen zaplavování příbřežních luk a porostů)
III. OHROŽENÍ	<ul style="list-style-type: none">- vyhlašuje příslušný povodňový orgán v době povodně při bezprostředním nebezpečí nebo při vzniku větších škod, ohrožení majetku a životů v záplavovém území- při 3. SPA dochází k zaplavování měst a obcí, a proto se provádějí zabezpečovací či záchranné práce

TIP: Aktuální informace o průtoku a odpovídajících stupních povodňové aktivity na Jižní Moravě získáte na webové stránce Povodí Moravy, s. p. www.pmo.cz.

Přehled kapitol:

[Příprava na povodeň](#)

[Co dělat při povodni](#)

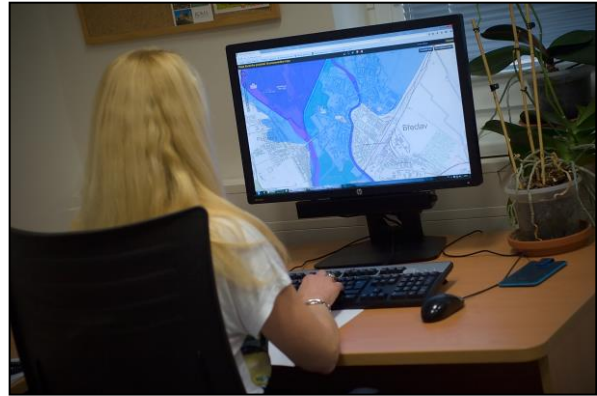
[Co dělat po povodni](#)

Příprava na povodeň

Jak se připravit na povodně, kde zjistíte, zda je váš dům ohrožen povodněmi a co dělat, hrozí-li bezprostřední nebezpečí povodně? Na tyto otázky naleznete odpovědi v této kapitole.

DLOUHODOBÁ PŘÍPRAVA

Zvažujete-li stavbu rodinného domu, doporučujeme si zjistit na příslušném obecním (městském) úřadě, zda je vámi vytipovaná lokalita ohrožena povodněmi (přirozenými i zvláštními). Je-li území vymezeno podle vodního zákona jako aktivní zóna záplavového území, nesmí se v této lokalitě provádět žádné stavební práce (výjimky jsou stanoveny zákonem). V případě, že není dané území takto vymezeno, může být vydáno stavební povolení i pro stavby, které se nachází v blízkosti vodních toků. Je ovšem nutné zvážit případná rizika, která z této volby plynou. I když daná lokalita nespadá do aktivní zóny záplavového území, nelze s jistotou zaručit, že nebude v budoucnu povodní ohrožena. Připravte se také na možné problémy s neochotou pojišťoven při pojištění domu. Počítejte také se zvýšenými náklady na stavbu. Je tedy výhodnější realizovat stavbu mimo takto ohroženou oblast.

TIP: Informace o tom, zda je vaše nemovitost, či vámi vybraná lokalita pro stavbu rodinného domu ohrožena povodní, si můžete také sami vyhledat v Mapovém portálu Jihomoravského kraje (<http://gis.kr-jihomoravsky.cz/ozp/>). Vždy je nutné myslet na to, že se jedná o model, který zobrazuje pouze pravděpodobnou situaci rozlivu vodního toku.

Pokud váš dům již stojí, zvažte možné dodatečné stavební úpravy, které ochrání váš majetek (např. instalace zpětné kanalizační klapky, která zabrání vniknutí vody z kanalizace do nemovitosti).

Informace o dalších technických řešeních můžete získat např. na veletrhu ENVIBRNO, který se každoročně koná na brněnském výstavišti.

KRÁTKODOBÁ PŘÍPRAVA

Hrozí-li bezprostřední nebezpečí povodně, uzavřete všechna okna a dveře a co nejlépe utěsníte všechny otvory, kterými by se mohla dostat voda do vaší nemovitosti. Přestěhujte cenný majetek do vyšších podlaží. Skladujete-li v domě nějaké nebezpečné látky (vč. přípravků na úklid domu), odstraňte je z ohroženého

prostoru. Před vchodové dveře, garážová vrata a další vstupy do budovy je vhodné umístit pytle s pískem.

TIP: Jestliže již nelze zabránit vniknutí vody do vašeho domu, jedním z řešení je řízené zaplavení sklepních prostorů, kdy je čistou vodou postupně zaplavován celý prostor pod úrovní terénu. Hlavní výhodou řízeného zaplavení je skutečnost, že je značně eliminováno množství nánosů povodňové vody a bahna, které se může při povodni do daného prostoru dostat a tím i zjednodušení situace při vysoušecích a sanačních pracích. K řízenému zaplavení se přistupuje také z důvodu podpory statiky nemovitosti (voda v podloží je tlaková voda, která působí na objekt zespoda a tlačí na stěny a na základovou desku). Rozhodnutí, zda si nechat dobrovolně zaplavit prostory není vůbec snadné a vždy je nutné zvážit výhody a nevýhody, které tento krok přinese.

V okolí budovy odstraňte nebo řádně zajistěte snadno odplavitelné předměty. Vozidlo (pokud jej nevyužijete k evakuaci) přeparkujte na bezpečné místo (ideálně výše položené) a zanechte za oknem vozu telefonní kontakt. Dbejte na to, aby zaparkované vozidlo nepřekáželo zasahujícím složkám.

Hospodářská zvířata, jejichž chov se nachází v oblasti ohrožené povodní, je nutné vyvést mimo rozliv povodně. Pokud vlastník zvířat není schopen je včas evakuovat (např. z důvodu rychlého nástupu povodně), doporučuje se vypustit zvířata z chovatelských objektů, aby sama mohla uniknout před povodní. Tímto krokem se zabrání jejich utopení a následnému šíření infekcí a zápachu. Zvířata je vhodné označit (štítek, značka lihovým fixem apod.), aby je bylo možné po povodni identifikovat a určit majitele. Exotická zvířata nechejte doma a zásobte je před odchodem vodou a potravou. Menší zvířata („domácí mazlíčci“ jako je kočka nebo pes) se mohou evakuovat s vámi, avšak za předpokladu, že jsou patřičně vybaveni (náhubek, vodítko, přepravka apod.). Nezapomeňte s sebou vzít i příslušné doklady zvířete (očkovací průkaz, známku - čip apod.) a také přiměřené množství krmiva. Počítejte také s tím, že v době evakuace ne každé evakuační středisko umožňuje pobyt zvířete společně s majitelem v rámci organizovaného nouzového ubytování.

TIP: Nemáte-li možnost evakuovat svého domácího mazlíčka s sebou do vlastního náhradního ubytování (chata, chalupa, příbuzní), je možné ho dočasně za poplatek umístit do tzv. hotelu pro zvířata nebo do útulku.

Připravte evakuační zavazadlo pro všechny členy rodiny (více viz kapitola „Evakuační zavazadlo“) a sledujte zprávy ve sdělovacích prostředcích. Před opuštěním domova uzavřete přívod vody, plynu a elektrické energie a uhasťte otevřený oheň v topidlech - podrobněji viz kapitola „Zásady evakuace z domácnosti“.

Při evakuaci se vždy řiďte pokyny odpovědných orgánů.

Co dělat při povodni

Jak se zachovat v případě, kdy povodeň již nastala a bezprostředně ohrožuje váš život, co dělat, když se nestihnete dostat z ohrožené oblasti včas a na koho se obrátit, chcete-li poskytnout pomoc postiženým? Na tyto otázky naleznete odpovědi v této kapitole.

OPUŠTĚNÍ DOMOVA

S výjimkou bleskové povodně mají obvykle povodňové orgány a správci vodních toků poměrně přesné informace o tom, jak rychle se povodňová vlna blíží a jak vysoko hladiny toků vystoupí. Na vodních tocích pod přehradami je možné průtok regulovat a dopady povodně částečně zmírnit. Přesto však může nastat situace, kdy bude nutné z preventivních důvodů nařídit evakuaci určitého území. Pokud lze podle vývoje povodňové situace evakuaci předpokládat, sledujte pravidelně hromadné sdělovací prostředky a zprávy vašeho

obecního úřadu. Ujistěte se, že aktuální informace mají i vaši sousedé. Na druhé straně je velmi důležité rozlišovat pravdivé informace od neúmyslně či úmyslně šířených dezinformací, které mohou způsobit paniku.

Pokud je v místě vašeho bydliště evakuace nařízena, dozvíte se o ní zpravidla z obecního rozhlasu, hromadných sdělovacích prostředků nebo formou přímého informování obyvatel např. megafony policie nebo hasičů. V takovém případě je bezpodmínečně nutné uposlechnout výzvy k opuštění domova podle instrukcí orgánů provádějících evakuaci. V minulosti bylo zaznamenáno několik případů odmítání evakuace nebo svévolného návratu zpět do domova v ohrožené oblasti. To mělo za následek bezprostřední ohrožení života při následném zhoršení povodňové situace a nutnost složitějšího zásahu hasičů k záchraně životů těchto nezodpovědných osob.

NEZNALOST ZÁKONA NEOMLOUVÁ: Podle zákona o integrovaném záchranném systému (zákon č. 239/2000 Sb.) má fyzická osoba „povinnost strpět omezení vyplývající z opatření stanovených při mimořádné události a omezení nařízená velitelem zásahu při provádění záchranných a likvidačních prací“ (což se týká i evakuace) a za nesplnění této povinnosti jí může být uložena pokuta až 20 000 Kč. Podle zákona o krizovém řízení (zákon č. 240/2000 Sb.) je v době vyhlášeného krizového stavu fyzická osoba povinna „strpět omezení vyplývající z krizových opatření stanovených v době krizového stavu“ (což se týká i evakuace) a za nesplnění této povinnosti jí může být uložena pokuta až 20 000 Kč.

Může nastat situace, kdy již bude povodňová situace natolik nebezpečná, že nebude možné se vlastními silami dostat z domova do bezpečí. Za nebezpečnou je třeba považovat takovou situaci, kdy je nejbližší okolí vašeho domu zaplaveno vodou a nemáte přehled o tom, jaká je hloubka vody a jak rychle voda proudí. Riziko spočívá v tom, že i v relativně mělké rychle proudící vodě můžete ztratit rovnováhu, upadnout a v případě ztráty vědomí se i utopit. Voda je navíc obvykle kalná a proto nejsou dobře viditelné předměty, které jsou vodou unášeny a mohou vás zranit. Proto v těchto případech volejte tísňovou linku 112 a vyčkejte ve vyšších patrech vašeho domu příjezdu záchranářů. Po příjezdu záchranářů signalizujte svou přítomnost máváním kusem bílé látky, např. prostěradlem (v noci rozsvícenou baterkou nebo mobilním telefonem).

Připravte se i na možnost, že vaše záchrana může probíhat velmi složitě, např. za pomoci člunů nebo i vrtulníku. V těchto případech je zcela nezbytné přesně dodržovat pokyny záchranářů a pomáhat ostatním evakuovaným, zejména dětem a osobám se sníženou pohyblivostí.

Po provedení evakuace budete zaevidováni v evakuačním středisku z důvodu kontroly, aby v evakuované oblasti nezůstaly žádné ohrožené osoby. V případě, že nemáte možnost vlastního náhradního ubytování (chata, chalupa, příbuzní), postará se o nouzové ubytování váš obecní úřad, případně krizový štáb (více viz kapitola „Základní informace o evakuaci“).

POMOC PŘI POVODNÍCH

V případě, že sami nejste povodní ohroženi a chcete pomoci ostatním, máte několik možností. Vaše pomoc může být osobní, věcná nebo finanční.

Osobní pomoc (např. při plnění pytlů s pískem, poskytnutí dopravních a jiných prostředků) je vhodné nabídnout postiženým obcím prostřednictvím příslušného krizového štábu obce s rozšířenou působností v zasažené oblasti. Nekoordinovaná osobní pomoc „naslepo“ může naopak být kontraproduktivní. Zcela nevhodné a neetické jsou cesty do povodňových oblastí za účelem sledování průběhu povodně a záchranných prací - tzv. „povodňová turistika“.

Poskytování věcné a finanční pomoci při povodních často organizují nestátní neziskové organizace (Červený kříž, ADRA, Charita, Člověk v tísni apod.), které k tomu zřizují speciální bankovní účty, kam můžete zasílat finanční příspěvky.

TIP: Finanční pomoc lze velmi rychle a snadno poskytnout také mobilním telefonem formou darovací SMS (tzv. DMS), obvykle v ceně 30 Kč, které se odečtou z vašeho kreditu, z čehož 27 Kč jde na účet pro postižené povodněmi. Tuto službu vždy při povodních operativně zřizují humanitární organizace ve spolupráci s telefonními operátory.

Nestátní neziskové organizace také zřizují po celé ČR místa, kam je možné přivést v rámci humanitární pomoci potřebné věci, které jsou následně distribuovány podle požadavků postižených obcí. V první fázi je nejčastější poptávka po pracovních nástrojích k úklidu (košťata, lopaty, kolečka, kbelíky), hygienických prostředcích (gumové rukavice, desinfekční přípravky, repelenty proti komárům apod.) a balené pitné vodě. Následně jsou řešeny konkrétní požadavky na likvidaci následků povodní (více viz kapitola „[Co dělat po povodni](#)“).

Co dělat po povodni

Co vše je nutné udělat po návratu do domu zasaženého povodní, jak správně vysušet dům a kde žádat o humanitární pomoc? Na tyto otázky naleznete odpovědi v této kapitole.

NÁVRAT DOMŮ A ÚKLID PO POVODNI

Vrátit se do svého domu nebo bytu po skončení povodně je možné až v okamžiku, kdy je rozhodnuto o ukončení evakuace a postižená oblast je bezpečná. Nepokoušejte se do evakuované oblasti dostat sami ještě před ukončením evakuace. Z důvodu zabránění rabování je oblast střežena policií a armádou.

To, že je oblast po povodni bezpečná, nemusí znamenat, že je bezpečný i váš dům. Prvořadým krokem je zajištění statického posudku, zda nejsou poškozeny nosné prvky budovy a je bezpečné se uvnitř pohybovat. Pokud váš dům není okamžitě obyvatelný, obraťte se na svůj obecní úřad s požadavkem na zajištění náhradního ubytování (nemáte-li vlastní možnost ubytování např. u příbuzných). Před započítím úklidových prací důkladně zdokumentujte všechny škody pro pojišťovnu.

V případě, že má objekt suterénní prostory, je třeba z nich nejprve odčerpat vodu. Předem se však ujistěte, že je v objektu odpojena dodávka elektřiny. Čerpání není možné uspěchat. Čerpat lze až v okamžiku, kdy klesne hladina spodní vody pod úroveň základů stavby. Tuto činnost přenechejte hasičům, kteří mají potřebnou techniku i zkušenosti.

Dalším krokem je úklid objektu, kdy je nutné vyčistit zatopené prostory od bahna a dalších naplavenin. Tuto činnost můžete provádět sami, je však nutné dodržovat základní hygienická pravidla. Vždy používejte gumové rukavice a uzavřenou obuv. Povrch těla by se neměl dostat do kontaktu s vodou či bahnem, které mohou být kontaminovány např. zbytky uhynulých živočichů nebo odplavenými chemickými látkami. V rámci úklidu zlikvidujte všechny zasažené potraviny a také plodiny na zahradě. Nechte si hygienikem zkontrolovat kvalitu vody ve studni. V průběhu uklízení nekonzumujte žádné potraviny, pijte jen balenou vodu.

Všechny bahnem a vodou zasažené předměty, které hodláte v budoucnu dál používat, důkladně vydezinfikujte. Na povrchu zasažených předmětů se může vytvořit plíseň. Zejména dřevěné předměty (např. nábytek) je obtížné plísní zbavit a je vhodné je vyhodit. Obec by měla zřídit místa, kam lze ukládat nepotřebný odpad.

Pokud se objeví plíseň na zdech objektu, je nutné objekt co nejrychleji začít vysoušet. Kromě přirozeného způsobu - větrání - lze využít i elektrické přístroje, tzv. vysoušeče. Lze si je půjčit v komerčních půjčovnách stavebních strojů nebo je možné obrátit se o pomoc na obecní úřad, který má možnost cestou hasičů požádat o bezplatné zapůjčení vysoušečů ze skladů Hasičského záchranného sboru České republiky nebo Správy státních hmotných rezerv. Je velmi důležité důkladně si přečíst návod správného použití vysoušeče. S vysoušením je třeba začít od suterénu, aby nedocházelo ke vztlínání vody ve zdivu. Detailní postup vysoušení závisí na typu vysoušeče a je popsán v příslušném návodu. Pokud se nepodaří zlikvidovat plíseň vysoušením, bude nutné otlouct omítku v postiženém místě a omítnout zed' znovu.

POMOC POSTIŽENÝM S LIKVIDACÍ ŠKOD

Zejména ve fázi úklidu po povodni ocení postižená obec i občané jakoukoli pomoc s likvidací škod. Kromě finanční a věcné pomoci (více viz kapitola „[Co dělat při povodni](#)“) je možné poskytnout i osobní dobrovolnickou pomoc.

Z důvodu koordinace dobrovolnické pomoci doporučujeme se obrátit na nestátní neziskové organizace, které mají zkušenosti s prací dobrovolníků. Je nezbytné počítat s tím, že pracujete dobrovolně, tedy ve svém volnu a bez nároku na finanční kompenzaci. Často se jedná o fyzicky náročnou práci (vyklízení budov, osekávání omítky, odklizení naplavenin z komunikací a vodních toků), která není vhodná pro každého. Dlouhodobější pobyt v postižené oblasti je náročný i psychicky (stres postižených obyvatel, těžká práce spojená s nedostatkem komfortu z hlediska ubytování a stravování dobrovolníků apod.).

Pokud se rozhodnete pomoci jako dobrovolník, je vhodné být vybaven tak, abyste co nejméně zatěžovali svými požadavky obecní úřad obce, kam jedete pomáhat. Je proto vhodné mít vlastní úklidové nářadí, ochranné pomůcky i základní potraviny a balenou pitnou vodu.